

Innholdsfortegnelse

1	Refleksjoner rundt fjoråret 2014	2
2	Måloppnåelse	2
2.1	NAFKAMs mål og funksjoner	2
2.2	Hvordan og i hvilken grad er målene for tilskuddet oppnådd?	3
2.2.1	Utvikling av kunnskap om alternativ behandling	3
2.2.2	Formidling om alternativ behandling	17
2.2.3	Tiltak som ikke ble gjennomført	19
2.3	Kort presentasjon av tall.....	19
3.	Evaluering 2013.....	22
4.	Regnskap	25
4.1	Finansiell situasjon.....	25

1 Refleksjoner rundt fjoråret 2014

I 2014 har NAFKAM gjort enkelte justeringer av sin virksomhet som følge av de konstruktive anbefalinger i den eksterne evalueringen av vår virksomhet. Våre tre forskere som avla sine PhD-grader er et betydelig tilskudd til vår forskningskapasitet, de er godt i gang med å etablere seg som seniorforskere, og vi ser allerede flere viktige langsiktige forskningsprosjekter under etablering. Samtidig er NAFKAMs posisjon både i det nasjonale og internasjonale forskningslandskapet styrket ytterligere ved etablering av flere viktige forskningsforbindelser.

Informasjonsarbeidet overfor befolkningen som utføres ved NAFKAM fikk en meget god evaluering i den eksterne evalueringsrapporten. Dette arbeidet er utviklet videre, og satsningen på sosiale medier viser at vår redaksjon er fullt på høyde med den moderne utviklingen på feltet.

Jeg anser det som et privilegium å lede denne virksomheten inn i en ny fase, og ser fram til at NAFKAM kan bli enda klarere og mer relevant for både helsepersonell, alternative behandlere, pasienter og befolkningen i årene som kommer.

2 Måloppnåelse

2.1 NAFKAMs mål og funksjoner

I kontrakten (2011/5379-4) står det følgende om NAFKAMs mål og funksjoner:

«Senterets formål er å utvikle og formidle kunnskap om hva alternativ behandling kan bidra med for å lindre eller forkorte sykdommer, bedre livskvalitet, økt evne til mestring av sykdomssituasjonen og bedre uønskede sider ved sykdomsopplevelser.

Senterets hovedoppgave/funksjoner er:

forskning

informasjon

rådgivning

samarbeid med det alternative behandlermiljø

drift av Nasjonalt informasjonssenter for alternativ behandling (NIFAB)

utvikling av undervisningsopplegg»

I tildelingsbrevet fra Helsedirektoratet for 2014 bekreftes dette overordnede målet. Brevet angir at «Målet med tilskuddet er at Nasjonalt forskningscenter innen komplementær og alternativ medisin utvikler og formidler kunnskap om hva alternativ behandling kan bidra med, for å lindre eller forkorte

sykdommer, bedre livskvalitet, øke evne til mestring av sykdomssituasjoner og bedre uønskede sider ved sykdomsopplevelser.

2.2 Hvordan og i hvilken grad er målene for tilskuddet oppnådd?

HelseDirektoratet har angitt at vurdering av i hvilken grad målene for tilskuddet er oppnådd skal gis i forhold til følgende kriterier:

1. Beskrivelse av utførte tiltak for å utvikle kunnskap om alternativ behandling.
2. Beskrivelse av utførte tiltak for å formidle kunnskap om alternativ behandling.

2.2.1 Utvikling av kunnskap om alternativ behandling

Med tiltak menes her forskningsprosjekter som NAFKAM er involvert i.

Tiltak nr. 1:

En av NAFKAMs forskere har i 2014 utviklet spørsmål om bruk av alternativ behandling og folkemedisin som skal inngå i den 7. datainnsamlingsrunden i Tromsøundersøkelsen. Selve undersøkelsen starter i 2015.

Publikasjoner 2014 (på tidligere datainnsamlingsrunder i Tromsøundersøkelsen):

- Kristoffersen, Agnete; Stub, Trine; Musial, Frauke; Salamonsen, Anita; Hamberg, Katarina. Gender specific prevalence and associations for use of CAM in a large population study. BMC Complementary and Alternative Medicine.2014, 14:463DOI: 10.1186/1472-6882-14-463
- Hansen, Anne Helen; Kristoffersen, Agnete; Lian, Olaug; Halvorsen, Peder . Continuity of GP care is related to reduced utilization of complementary and alternative medical providers (CAM) in women. BMC Health Serv Res. 2014 Dec 10;14(1):629.
- Kristoffersen, Agnete Egilsdatter; Stub, Trine; Salamonsen, Anita; Musial, Frauke; Hamberg, Katarina. Gender differences in prevalence and associations for use of CAM in a large population study. BMC Complementary and Alternative Medicine 2014 ;Volum 14.(463) s. - UiT

Tiltak nr. 2:

Forskere ved NAFKAM initierte i 2014 en questback-undersøkelse om «*holdninger til helseomsorg og valg knyttet til dette*» i samarbeid med Bishop University i Canada. Prosjektet handler om folks holdninger til, og valg av, alternativ behandling kontra skolemedisinsk behandling for ulike plager

med ulik alvorlighetsgrad. Studien har som formål å teste en konseptuell modell av forpliktelse til alternativ behandling bruk ved hjelp av en forbruker/ markedsføringstilnærming. Spesielt ønsket vi å undersøke vilje til å gjøre økonomiske offer for å bruke alternativ behandling og forholdet mellom vilje til å gjøre økonomisk offer og andre atferdsindikatorer knyttet til omfanget bruk av, og holdninger til, alternativ behandling.

Tiltak nr. 3:

«Brukere, «læsere» og helsesenteret: Hjelpsøking i to samisk-norske kommuner». Prosjektet er en ekstern finansiert kvalitativ intervjustudie av innbyggere, helbredere og helsepersonells forståelse og bruk av tradisjonell helbredelse og skolemedisin i to samisk –norske kommuner. Mål med studien er å øke kunnskap om samisk- norsk helseforståelse og bidra til en mer kultursensitiv helsetjeneste. Prosjektet startet 01.02.14, og er i forkant i f.h.t oppsatt plan. 2014 har gått med til Phd kurs, planlegging av datainnsamling og gjennomføring av datainnsamling i kommune nr 1. Det er gjennomført et møte med alle tre samarbeidspartnere, inkludert kanadisk partner i tillegg til to samarbeidsmøter med de to norske partnerne i prosjektet; Senter for omsorgsforskning (UiT) og Samisk Senter (UiT).

Publikasjoner i 2014 (basert på forprosjektet):

- Larsen, A.L, Hamran, T.,Foss, N.(2014) «Mellom profesjonell og folkelig kunnskap. En kvalitativ studie av helsepersonell sin kunnskap om og håndtering av «læsing» i en norsk-samisk kommune.

Presentasjoner i 2014:

Larsen har hatt flere vitenskapelige og populærvitenskapelige presentasjoner i løpet av 2014, Foss & Larsen har hatt en poster på ICCMR konferansen 2014.

Tiltak nr. 4:

«Sencancer: Sensing cancer in everyday life». Prosjektet er en ekstern finansiert studie. Hovedmålet med prosjektet er å forstå sykdomsopplevelsene til kroniske kreftpasienter og deres omsorgssøkende prosesser. Samtidig sammenligner vi urbane og rurale prosesser i prosjektet. Spesifikke mål: 1) Å utforske personlige og sosiale prosesser om hvordan kroppslige opplevelser blir til meningsfulle symptomer, 2) Å utforske påvirkning av sosiale relasjoner på tolkning av symptomer og sykdom, og på det påfølgende valg av omsorg og behandling, 3) Å utforske hvordan behandling og omsorg er vurdert av brukere. Prosjektet vil gi en dypere forståelse av kroppslige opplevelser og på hvilken måte kroppslig sansning oppstår i sammenheng med en kreftsykdom.

Dette vil bidra til en bedre forståelse av brukerens terapeutiske valg og deres vurdering og oppfølging av behandling og omsorg.

Prosjektet startet 01.09.2013 og går i hht oppsatt plan., Prosjektet er et samarbeidsprosjekt med Allmedisinsk forskningsgruppe ved Institutt for Samfunnsmedisin. Det er to stipendiater knyttet til prosjektet, og ved utgangen av 2014 har begge stipendiater avsluttet feltarbeid, og går over i neste fase med analyse av materialet.

Tiltak nr. 5:

"Ulike helseaktørers rolle i forhold til demente personers bruk av naturmidler og urtemedisin". Målet med prosjektet er å kartlegge pasientsikkerhet i forhold til demente personers bruk av naturmidler og urtemedisin, og beskrive ulike helseaktørers rolle. Prosjektet er et samarbeid mellom NAFKAM, det regionale legemiddelinformasjons-senteret I Nord-Norge (RELIS) og Institutt for farmasi.

Prosjektet var planlagt i form av 4 ulike spørreundersøkelser til følgende aktører: ansatt i apotek i et utvalgt antall kommuner i Nordland, ansatte i hjemmetjenesten i et utvalgt antall kommuner i Nordland, alle medlemmer av Nordland demensforening og alle fastleger i Nordland. Det ble søkt om finansiering av prosjektet fra Extrastiftelsen, Helse Nord, Den norske legeforening og Odd Berg stiftelsen. Disse søknadene ble ikke innvilget. Spørreundersøkelsen til apotekansatte ble likevel startet, og vil inngå i en masteroppgave ved Institutt for Farmasi. Innsamling av data er per dags dato ikke avsluttet. Dette prosjektet evaluerer sikkerheten til demente personer som bruker urtemedisin og naturmidler. Om prosjektet kan gjennomføres i sin opprinnelige form, er foreløpig uklart.

Presentasjoner i 2014:

- E-poster/ Abstract EFNS/ENS Istanbul 04.06.2014. Risvoll H, Musial F, Giverhaug T. Prevalence and safety aspects concerning the use of dietary supplements and herbal products among demented patients attending an out-patient clinic in North-Norway.

Tiltak 6:

"Clinical effectiveness of naturopathic reflex-therapies for back- and neck pain"

Klinisk effekt av naturterapeutiske refleksterapier mot rygg- og nakkesmerter

Målet med prosjektet er å utforske «komponentvirkning» og «biologiske mekanismer» av ikke-farmakologiske terapier mot rygg- og nakkesmerter. Studien retter seg mot de to første nivåene av NAFKAM-modellen. Personer med nakke- og ryggsmertter utgjør en stor pasientgruppe, og derfor har selve studien høy relevans. Å forske mer på mekanismer og komponentvirkning av alternativ

behandling i store og sosioøkonomisk relevante pasientgrupper er en anbefaling i den nylig gjennomførte eksterne evalueringen av NAFKAM.

I den pågående studien utforsker vi effekten av massasje og avspenning mot nakkesmerter. Designet er en randomisert, kontrollert pilotstudie om gjennomførbarhet. Pasientene blir randomisert til en av de to studiebetingelsene. Samme terapeut gir begge behandlingstiltak, mens massasje inkluderer berøring av huden, gir avspenning samme oppmerksomhet til pasientene uten berøring.

Med denne studien ønsker vi å forstå årsaker til smerter bedre, og hvordan ulike terapiformer muligens kan ha effekt. Studien bruker kvantitativ sensorisk testing som en biomarkør for å utforske mulige biologiske mekanismer som er årsaken til smertelindring.

Studien ble igangsatt i 2014 og videreføres i 2015. Derfor er det ingen vitenskapelige publikasjoner med originaldataene tilgjengelig på nåværende tidspunkt.

Publikasjoner i 2014:

- Musial F, Weiss T. The healing power of touch: the specificity of the 'unspecific' effects of massage. Editorial. *Forsch Komplementmed.* 2014;21(5):282-3. doi: 10.1159/000368449. Epub 2014 Sep 26. PubMed PMID: 25427518.

Tidligere publikasjoner i prosjektet:

- Musial, F; Spohn, D; Rolke, R. Naturopathic reflex therapies for the treatment of chronic back and neck pain - part 1: neurobiological foundations. *Forsch Komplementmed.* 2013;20(3):219-24. doi: 10.1159/000353392. Epub 2013 Jun 20. PubMed PMID: 23860024.
- Hohmann, C; Ullrich, I; Lauche, R; Choi, KE; Lüdtke, R; Rolke, R; Cramer, H; Saha, FJ; Rampp, T; Michalsen, A; Langhorst, J; Dobos, G; Musial, F. The benefit of a mechanical needle stimulation pad in patients with chronic neck and lower back pain: two randomized controlled pilot studies. *Evid Based Complement Alternat Med.* 2012;2012:753583. Epub 2012 Sep 11. PubMed PMID: 22997531; PubMed Central PMCID: PMC3446809.
- Lauche, R; Cramer, H; Haller, H; Musial, F; Langhorst, J; Dobos, GJ; Berger, B. My back has shrunk: the influence of traditional cupping on body image in patients with chronic non-specific neck pain. *Forsch Komplementmed.* 2012;19(2):68-74. Epub 2012 Apr 11. PubMed PMID: 22585102.
- Cramer, H; Baumgarten, C; Choi, K-E; Lauche, R; Saha, Felix J; Musial, F; Dobos, G. Thermotherapy self-treatment for neck pain relief - A randomized controlled trial. *European Journal of Integrative Medicine* 2012 ;Volum 4.(4) s. E371-E378

- Lauche, R; Cramer, H; Hohmann, C; Choi, K-E; Rampp, T; Saha, F J; Musial, F; Langhorst, J; Dobos, G. The effect of traditional cupping on pain and mechanical thresholds in patients with chronic nonspecific neck pain: a randomised controlled pilot study. Evidence-based Complementary and Alternative Medicine 2012 ;Volum 2012
- Lauche,R; Cramer, H; Choi, K-E; Rampp, T; Saha, FJ; Dobos, G J; Musial, F. The influence of a series of five dry cupping treatments on pain and mechanical thresholds in patients with chronic non-specific neck pain - a randomised controlled pilot study. BMC Complementary and Alternative Medicine 2011;Volum 11.
- Cramer, H; Lauche, R; Hohmann, C; Choi, K-E; Rampp, T; Musial, F; Langhorst, J; Dobos, GJ. Randomized controlled trial of pulsating cupping (pneumatic pulsation therapy) for chronic neck pain.. Forschende Komplementärmedizin / Research in Complementary Medicine 2011 ;Volum 18.(6) s. 327-334.

Tiltak nr. 7:

"Neurobiological foundations of manual therapies: Quantitative sensory testing (QST) as a translational, neurophysiological tool"

Målet med prosjektet er å utforske «komponentvirkning» og «biologiske mekanismer» av ikke-farmakologiske terapier mot rygg- og nakkesmerter.

Det overordnede målet er å utvikle kunnskap om hva alternativ behandling kan bidra med for å lindre eller forkorte smerter i muskel/skjelettsystemet og slik bedre livskvalitet i en sosioøkonomisk relevant, stor pasientgruppe. Studien retter seg mot de to første nivåene av NAFKAM-modellen. Utover det er personer med nakke- og rygg smerter en stor pasientgruppe, og derfor har selve studien høy relevans. Å forske mer på mekanismer og komponentvirkning av alternativ behandling i store og sosioøkonomisk relevante pasientgrupper er en anbefaling i den nylig gjennomførte eksterne evalueringen av NAFKAM.

KST er en veletablert, diagnostisk metode innenfor konvensjonell smerteforskning og undersøkelser av smertepasienter, og NAFKAM skal nå bruke metoden i forskning på alternativ behandling og smerter. Men ikke alle under-tester av selve KST-testopplegget har blitt brukt til å måle terapieffekter av ikke-farmakologiske smerteterapier. Derfor er det viktig å utforske stabiliteten og reproduserbarheten av selve metodikken.

Studien ble igangsatt i begynnelsen av 2014 og er avsluttet. Dataene analyseres og publikasjoner forberedes. Derfor er det ingen vitenskapelige publikasjoner med originaldataene tilgjengelig på det nåværende tidspunkt.

Tidligere publikasjoner med NAFKAM-tilknytning om selve KST metodikken:

- Spohn, D; Musial, F; Rolke, R. Naturopathic reflex therapies for the treatment of chronic pain - part 2: quantitative sensory testing as a translational tool. *Forsch Komplementmed.* 2013;20(3):225-30. doi: 10.1159/000353446. Epub 2013 Jun 20. PubMed PMID: 23860025

Tiltak nr. 8:

“Top down or bottom up?” Acupuncture related analgesic effects in an experimental pain model.

Målet er å utforske de biologiske mekanismene i akupunkturrelatert smertelindring. *Det overordnede målet er å utvikle kunnskap om hva en meget utbredt behandlingsform som akupunktur kan bidra med for å lindre eller forkorte smerter.* Studien retter seg mot de to første nivåene av NAFKAM-modellen og er grunnforskning på friske studiedeltakere. Å forske mer på biologiske mekanismer i utbredte alternative behandlingsformer er en anbefaling i den nylig gjennomførte eksterne evalueringen av NAFKAM.

Studien bruker en eksperimentell modell ut fra smerte- og placeboforskning, nemlig «submaximal effort tourniquet test, SETT» i friske studiedeltakere. Effekten av to studieintervensjoner, meditasjon og akupunktur mot SETT-smerter er testet mot hverandre. Dette har vært et forskningsprogram med flere studier og siste publikasjon beskriver resultatene fra et fMRT paradigme.

Selve studieprogrammet skal ikke videreføres i fremtiden på NAFKAM.

Publikasjoner I 2014:

- Theysohn N, Choi KE, Gizewski ER, Wen M, Rampp T, Gasser T, Dobos GJ, Forsting M, Musial F. Acupuncture-related modulation of pain-associated brain networks during electrical pain stimulation: a functional magnetic resonance imaging study. *J Altern Complement Med.* 2014 Dec;20(12):893-900. doi: 10.1089/acm.2014.0105. PubMed PMID: 25389905; PubMed Central PMCID: PMC4270153.

Tidligere publikasjoner med NAFKAM tilknytning om selve SETT metodikken:

- Musial, F; Choi, KE; Gabriel, T; Lüdtke, R; Rampp, T; Michalsen, A; Dobos, G. The effect of electroacupuncture and tramadol on experimental tourniquet pain. *Acupunct Med.* 2012 Mar;30(1):21-6. PubMed PMID: 22378583.
- Choi, Kyung-Eun; Rampp, Thomas; Saha, Felix J.; Dobos, Gustav J.; Musial, Frauke. Pain modulation by meditation and electroacupuncture in experimental submaximum effort tourniquet technique (SETT). *Explore: The Journal of Science and Healing* 2011 ;Volum

7.(4) s. 239-245.

Tiltak nr. 9:

"Development and feasibility assessment of an integrated medical care rehabilitation program for patients with continuing health complaints after Amalgam removal – The ICMR Trial"

Utvikling og vurdering av gjennomførbarhet av rehabiliteringsprogram for personer som opplever å ha kroniske helseplager både før og etter at de har fjernet alle amalgamfyllingene i tennene – IMCR-studien.

Målet med dette prosjektet er å teste gjennomførbarheten av et integrert medisinsk rehabiliteringsprogram som består av et gruppeprogram med fokus på livsstil og selvhjelp samt et individuelt valgt behandlingsprogram. Studien retter seg mot det tredje nivå i NAFKAM modellen, «comparative effectiveness». Studien er et oppdrag fra Helsedirektoratet.

Det overordnede målet er at NAFAM utvikler og formidler kunnskap om hva alternativ behandling kan bidra med for å lindre eller forkorte sykdommer, bedre livskvalitet, øke evne til mestring av sykdomssituasjoner og bedre uønskede sider ved sykdomsopplevelser.

Rehabiliteringsprosjektet (IMCR-studien) er utviklet for pasienter som har fjernet sine amalgamfyllinger, men fortsatt opplever helseplager. IMCR står for "Integrated Medical Care Rehabilitation". Det er første gang et slikt rehabiliteringsprogram prøves ut i Norge.

Studien tar utgangspunkt i at alle mennesker har en frisk del og at noen har helseplager, eller en syk del i tillegg. Hovedhensikten med studien er at deltakerne skal bli bedre kjent med sin friske del og tilegne seg verktøy de kan bruke i hverdagen for å prøve å styrke den friske delen.

Selve studien består av to enheter der den ene fokuserer på deltakerens friske del, og den andre enheten har fokus på pasientenes individuelle symptomer/plager og bedring av disse. Studien var igangsatt i begynnelsen av 2013, og den kliniske delen var avsluttet i oktober 2014. Dataene analyseres og publikasjoner forberedes. Derfor er ingen vitenskapelige publikasjoner med originaldataene tilgjengelige på det nåværende tidspunkt.

Tiltak nr. 10:

"Safety in homeopathic treatment". Doktorgrad, disputerte 28.03.2014.

Utgangspunktet for denne avhandlingen var pasientsikkerhet. Forskeren undersøkte hyppighet og alvorlighetsgrad av reaksjoner som pasienter rapporterte etter behandling hos homeopat. Deretter hvordan homeopater selv vurderte risiko, og hvilke faktorer de anser som truende for pasientsikkerheten. Indirekte risiko knyttes spesielt til homeopatens forventninger om at

behandlingen kan føre til en umiddelbar forverring i sykdomssymptomene før en eventuell bedring av pasientenes plager og symptomer inntreffer. Homeopatene anser slik forverring som en naturlig del av tilfriskningsprosessen. Fenomenet beskrives, i henhold til homeopatisk filosofi, som homeopatisk førstegangsforverring. Slike forverringer skiller seg fra bivirkninger, som anses som en uønsket utvikling av sykdom og symptomer.

For å kunne sammenligne data om homeopatiske forverringer og bivirkninger ble det undersøkt hvilke kriterier erfarne homeopater bruker for å skille mellom bivirkninger og førstegangsforverringer. For å undersøke dette ble det gjort fire fokusgruppeintervjuer, to intervjuer med erfarne klassiske homeopater og to med lege-homeopater. Resultatene fra disse studiene konkluderte med at det med homeopatisk praksis følger en indirekte risiko. Indirekte risiko er knyttet til klinisk praksis og til hvordan homeopaten forstår og evaluerer pasientenes sykdomssymptomer. Det ble også gjort en systematisk oversiktsstudie hvor forskeren undersøkte om det er risiko forbundet med det homeopatiske middelet. Resultatene fra denne studien viste at det er liten direkte risiko forbundet med de homeopatiske midlene.

Publikasjoner i 2014:

- Stub, Trine; Salamonsen, Anita; Kristoffersen, Agnete; Musial, Frauke. How to handle worsening of condition during treatment. Risk Assessment in Homeopathic Practice. *Forsch Komplementmed* (akseptert for publisering)

Tiltak nr. 11:

“Development of a survey and a web tool to bridge the communication gap between different professionals of health care providers and patients in cancer care.” Postdoktorprosjekt finansiert av Helse Nord med oppstart våren 2014.

Det overordnede målet med denne studien er å redusere risiko og øke sikkerheten for pasienter som ønsker å kombinere konvensjonell behandling med alternativ behandling i kreftomsorgen. For å oppnå dette vil vi:

Beskrive, sammenligne og vurdere helsepersonells oppfatninger og kliniske erfaringer med kommunikasjon relatert til direkte og indirekte risiko situasjoner. Målgruppen er kreftleger og kreftsykepleiere, fastleger og alternativ behandlere (massører, akupunktører, naprapater og refleksologer) i Norge.

I studien vil vi utvikle og gjennomføre en spørreundersøkelse blant målgruppen som er beskrevet i avsnittet over. Resultatene fra undersøkelsen skal brukes til å utvikle et web basert verktøy

(Shared decision-making tool) som kan brukes i kommunikasjon mellom pasient og helsepersonell for at kreftpasienten kan ta bedre og sikrere valg når de ønsker å kombinere alternativ behandling med konvensjonell behandling i kreftomsorgen. Prosjektet følger planen og avsluttes i 2017.

Tiltak nr. 12:

«*Ulike perspektiver på sikkerhet og risiko ved alternativ behandling.*» Med utgangspunkt i intervjuer med kreft- og MS-pasienter og leger rekruttert via Register for eksepsjonelle sykdomsforløp studeres ulike perspektiver på risiko og sikkerhet ved bruk av alternativ behandling og konvensjonell behandling. Studien har både et empirisk og et metodologisk fokus.

- Publikasjoner som kommer i 2015:
- Salamonsen, A.: Mind the Gap! Lay and Medical Perceptions of Risks Associated with the Use of Alternative Treatment and Conventional Medicine. *Forschende Komplementärmedizin* 2015; Volum 22 (1). ISSN 1661-4119.s doi: [10.1159/000376555](https://doi.org/10.1159/000376555).
- Salamonsen, A. et al: The importance of a comprehensive understanding of “risk” in research, regulation and clinical settings involving the use of complementary and alternative medicine: A meta-synthesis of three studies on patient safety. Innsendes april 2015.
- Salamonsen, A.: Når er alternativ behandling vanskelig å kommunisere om, og hvorfor? Norske pasienters og legers perspektiver. Innsendes april 2015.

Tiltak nr. 13:

«*The PATH-study: Patients' Accounts of Trajectories to Healing.*» Forsker fra NAFKAM er ansvarlig for kvalitativ norsk del av en internasjonal pilotstudie som inkluderer kreftpasienter i Canada, USA og Norge/Tromsø (Prosjektleder hovedstudien: professor Marja Verhoef). Prosjektet er finansiert av Helse Nord og Kreftforeningen. Hensikten med prosjektet er å gi en helhetlig beskrivelse av valg og resultat av skolemedisinske, komplementære og alternative behandlingstiltak hos kreftpasienter. Planlagt longitudinell kohort studie skal følge 5000 nyregistrerte kreftpasienter over en 5års-periode.

Publikasjoner som kommer i 2015:

- Foss, Verhoef, Salamonsen og Berntsen «Cancer patients trajectories in complementary therapies». *Qualitative Health Research* (Innsendt).

Tiltak nr. 14:

«*Pasienten som skriver.*» Prosjektleder er førsteamanuensis Linda Nesby, Institutt for kultur og litteratur, UiT Norges arktiske universitet, mens NAFKAM har en samarbeidende forsker i

prosjektet. Sammenlignende studie av pasienttekster og medisinske journaler fra 60 kreftpasienter registrert i Register for eksepsjonelle sykdomsforløp.

Publikasjoner i 2014:

Nesby, Linda; Salamonsen, Anita. Kan pasienttekster ha medisinsk relevans? Tidsskrift for Den norske legeforening 2014 ;Volum 134.(14) s. 1366-1368

Tiltak nr. 15:

“Decliners of conventional cancer care.” Studie av kreftpasienter som fravelger konvensjonell kreftbehandling. Internasjonal samarbeidspartner: Professor Marja Verhoef, University of Calgary, Canada.

Tiltak nr. 16:

«Evaluering av pasientrapporterte positive og negative sykdomsforløp knyttet til bruk av Lightning Process (LP) blant pasienter med kronisk utmattelsessyndrom.» Forskningsprosjekt på oppdrag av Helsedirektoratet der diagnosekriterier for CFS/ME-diagnose samt CFS/ME-pasienters erfaringer med bruk av treningsprogrammet Lightning Process.

Tiltak nr 17:

Undersøkelse av holdninger og kunnskapsnivå om alternativ kreftbehandling hos norsk helsepersonell som betjener norske kreftpasienter

Hensikten med undersøkelsen var å skaffe grunnlag for utvikling av NAFKAMs nettsted www.cam-cancer.org, som tilbyr helsepersonell oppsummert forskning på emnet alternativ kreftbehandling.

Undersøkelsen ble gjennomført som en Questback-undersøkelse i september 2014, etter distribusjon via epost til medlemmer av Norsk Onkologisk Forening samt til kreftkoordinatorerne i norske kommuner. Ved undersøkelsens slutt var det 122 svar. Vi fant at respondentene i stor grad mener at de har kunnskaper om emnet når pasientene tar det opp, men at det er en viss avstand mellom hva pasientene faktisk spør om og hva personellet mener de burde spørre om. Videre at CAM-cancer er lite kjent og lite brukt som kilde av målgruppen. Vår konklusjon er at CAM-cancer må gjøres bedre kjent gjennom de etablerte kanaler som personellet allerede bruker og føler tillit til. Det skal opprettes kontakt med NEL (Norsk Elektronisk Legehåndbok), Helsebiblioteket mfl for å få dette til.

Tiltak nr. 19:

Kvinnehelse i India – «*Sustainable integrated mother/child health care in rural India.*» NAFKAM startet i november 2014 et nytt internasjonalt samarbeidsprosjekt om kvinnehelse i India.

Prosjektet «Sustainable integrated mother/child health care in rural India» er finansiert ut 2015 av utenriksdepartementet ved den norske ambassaden i India. Prosjektets planlagte varighet er 3-5 år avhengig av finansiering.

NAFKAMs partnere er The Trans-Disciplinary Health Sciences and Technology (ITD-HST University) Bangalore, India, Farmasøytisk Institutt ved Universitetet i Oslo, og Universitetssykehuset Nord Norge (UNN), avdeling for obstetikk og gynekologi/UiT, Institutt for klinisk medisin. Prosjektdeltaker er også University of Pune, Interdisciplinary School of Health Sciences, India.

NAFKAM er ett av World Health Organization's (WHO) 20 globale samarbeidssentre på feltet tradisjonell medisin. Norge har sluttet seg til WHO's tusenårsmål hvor mor/barn helse har høy prioritet. I India står store deler av befolkningen uten tilfredsstillende tilgang til skolemedisinsk helsetjeneste. På landsbygda er tradisjonell medisin ofte i praksis enerådende, og samtidig er dødeligheten for mødre og deres nyfødte barn høy. I dag anslår man at det skolemedisinske offentlige helsevesen uten egenandeler kun er tilgjengelig for rundt 30% av den indiske befolkningen. Dette gjør at bruken av tradisjonell medisin er høy, og samtidig er sikkerheten og virkningen av slik behandling stort sett utforsket. Resultatene fra prosjektet skal bli en støtte for både lokale og sentrale helsemyndigheter, tradisjonelle behandlere og befolkningen når de vurderer lavkost-helsetjenester for kvinner og barn på landsbygda i India.

Nå skal NAFKAM lede det norske bidraget til et prosjekt som skal gjøre bruk av tradisjonell medisin tryggere for denne gruppen. NAFKAM forventer at kunnskapen også kan være nyttig for kvinner og barn som benytter tradisjonell medisin utenfor India. Vårt ansvar som samarbeidssenter i WHO er å bidra til forskning av høy kvalitet også internasjonalt, og prosjektet i India vil kunne gi resultater av praktisk betydning for kvinner og barns levekår og helse.

NAFKAM satser på utvikling av kunnskap om risiko og sikkerhet ved bruk av alternativ behandling. Resultatene fra Indiaprojektet forventes å være overførbare til annen forskning rundt pasientsikkerhet ved bruk av tradisjonell medisin.

Tiltak nr. 20:

TERMOGRAFI. Termografi ser ut til å være et lovende redskap for å kunne monitorere hvordan akupunktur kan øke perifer sirkulasjon. Dette har ført til interesse for hvorvidt termografi også kan anvendes for å måle dårligere sirkulasjon, f.eks ved frostskafer.

Et samarbeidsprosjekt mellom Forsvarets sanitet, Universitetet i Tromsø og UNN skal undersøke soldater ved innrykk og etter vintertjeneste for om mulig å identifisere risikopersoner i forhold til frostskafer. Som ledd i dette prosjektet skal frostskaftede pasienter undersøkes med termografi.

Det er også innledet et samarbeid der man undersøker pasienter både med termografi og kvantitativ sensoriske målinger (QST) ved NAFKAM. Dette er pasienter som i en pilotundersøkelse vil få tilbud om akupunktur for om mulig å kunne bedre en svekket sirkulasjon. Bruk av Termografi og QST vil i et slikt behandlingsforløp kunne være med å monitorere effekt av akupunktur ved denne type skader.

Publikasjoner i 2014:

Norheim AJ, Mercer J, de Weerd L, Borud EK, Sagen T, Hjelle D. Termografi ved frostskafer i Forsvaret. Tidsskr Nor Legeforen 2014; 134:1645

Tiltak nr. 21:

Tradisjonell kinesisk medisin (TCM) – og kolorektal cancer. Prosjektet startet opp i 2010. Den opprinnelige delen av samarbeidet nærmer seg slutten, men våre kinesiske samarbeidspartnere ønsker å utvide og videreføre samarbeidet. Hvorvidt NAFKAM gjør det er avhengig av om det norske kolorektal cancer registeret ønsker å være med videre. Studien er en endetarm/tykktarms kreft studie (TCM urter i tillegg til vestlig med behandling) som NAFKAM gjør sammen med Colorectalancerregisteret i Norge og XI-yuan sykehuset i Beijing. Fra norsk side bidrar man med data fra Colorectalancerregisteret. Disse data sammenlignes med data fra sykehus i Kina som enten behandler med kun "vestlig" medisin eller "vestlig" medisin i kombinasjon med TCM. En forskerlinjestudent fra UiB har vært knyttet til prosjektet. Prosjektet er knyttet til lindrende kreftbehandling. Vi vil undersøke om TCM gitt som tilleggs behandling til vanlig standardisert vestlig medisinsk kreftbehandling kan påvirke primære utkomme mål som overlevelse og spredning. TCM er mye brukt som tilleggsbehandling ved kreft i Kina. Studien vil avdekke om det finnes effekter av TCM behandlingen for tykktarms kreft pasienter i Kina. Hvis den finnes, kan det være aktuelt å gjøre en randomisert, klinisk kontrollert studie i Norge, der TCM er en av

tilleggsbehandlingene som blir gitt. Forekomsten av tykktarmskreft i Norge er som kjent høy. Vi ønsker i tillegg også å studere om pasienter i Kina får bedre livskvalitet ved bruk av TCM og om de bedre takler uønskede sider ved det å være syk. To artikler fra prosjektet er under utvikling

Tiltak nr. 22:

Alternativ behandling av kronisk tretthetssyndrom (CFS/ME). Tiltaket ble støttet av HelseDirektoratet. Brukere av KAM er ofte pasienter som i utgangspunktet ikke nødvendigvis er misfornøyd med det offentlige helsetilbudet, men heller en frustrasjon over av at de mangler et relevant helsetilbud. Det kjennetegner ofte pasienter som har medisinsk uforklarlige plager/sykdommer innen den vanlige medisinen. CFS/ME hører per i dag også innunder den kategorien. I så henseende er det ikke uventet at pasienter med kronisk tretthets syndrom (CFS/ME) søker hjelp hos alternative behandlere. Dokumentasjonen jfr. rapporten fra Kunnskapssenteret på at KAM skal være til hjelp for denne pasientgruppen er svært mangelfull. Likevel finnes det anekdotiske indikasjoner for at denne pasientgruppen har hatt utbytte av ulike KAM behandlinger f.eks. papayaekstrakt, urtemedisin fra ulike verdensdeler osv. NAFKAM mener det er viktig å ha en oppdatert rapport om KAB og CFS, slik at ikke unødvendig pengebruk og falske forhåpninger blir skapt.

Publikasjoner i 2014:

- Wang YY, Li XX, Liu JP, Luo H, Ma LX, Alraek T. [Traditional Chinese medicine for chronic fatigue syndrome: a systematic review of randomized clinical trials](#). Complement Ther Med. 2014 Aug;22(4):826-33

Tidligere publikasjoner i prosjektet:

- Alraek T, Lee MS, Choi TY, Cao H, Liu J. [Complementary and alternative medicine for patients with chronic fatigue syndrome: a systematic review](#). BMC Complement Altern Med. 2011 Oct 7;11:87

Tiltak nr. 23:

Hvorfor tilbakeholder leger i Kina kreftdiagnosen? Prosjektet består blant annet av en kvalitativ studie som undersøker årsaker til hvorfor behandlende leger tilbakeholder kreftdiagnosen for enkelte pasienter. De kvalitative intervjuene er nå ferdig transkribert og bearbeidet og vil bli sendt

inn til egnet tidsskrift tidlig i løpet av 2015. Resultatene presenteres på the 27th Annual Ethnographic & Qualitative Research Conference February 9–10, 2015, Las Vegas, US.

Tiltak nr. 24:

En forsker ved NAFKAM er medlem av to internasjonale forsker grupper: 1). iPING – international Pattern Identification Group. 2). EB-CPG in TM – Evidence Based - Clinical Practice Guidelines in Traditional Medicine. Begge gruppene får støtte fra Korean Institute of Oriental Medicine (KIOM) som igjen er støttet av statlige Koreanske forskningsmidler. Gruppene består av forskere fra Korea, Kina (en fra Beijing og en fra Hong Kong), Australia, Japan, Nederland, England og Norge.

Publikasjoner i 2014 (flere av publikasjonene er publisert i tidsskrifter som ikke gir norske publikasjonspoeng, og kommer derfor ikke opp i statistikken over publikasjoner i Cristin):

- Alraek T. Designing clinical studies that take into account traditional East Asian medicine's systems and methods - with focus on pattern identification. *Chin J Integr Med.* 2014 May; 20(5):332-5.
- Birch S, Alraek T. Traditional East Asian medicine: how to understand and approach diagnostic findings and patterns in a modern scientific framework? *Chin J Integr Med.* 2014 May; 20(5):336-40.
- Lee MS, Lee JA, Alraek T, Bian ZX, Birch S, Goto H, Jung J, Kao ST, Moon SK, Park B, Park KM, You S, Yun KJ, Zaslowski C. Current research and future directions in pattern identification: Results of an international symposium. *Chin J Integr Med.* 2014 Jun 18.
- Park B, Yun KJ, Jung J, You S, Lee JA, Choi J, Kang BK, Alraek T, Birch S, Lee MS. Conceptualization and utilization of blood stasis syndrome among doctors of Korean medicine: results of a web-based survey. *Am J Transl Res.* 2014 Nov 22;6(6):857-68
- Lee JA, Ko MM, Kang BK, Alraek T, Birch S, Lee MS. Interobserver reliability of four diagnostic methods using traditional korean medicine for stroke patients. *Evid Based Complement Alternat Med.* 2014;2014:465471.
- Jung J, Park B, Lee JA, You S, Alraek T, Bian ZX, Birch S, Kim TH, Xu H, Zaslowski C, Kang BK, Lee MS. Standardization and future directions in pattern identification research: International brainstorming session. *Chin J Integr Med.* 2014 Dec 9

2.2.2 Formidling om alternativ behandling

Først presenteres antall tiltak innenfor formidling i 2014. Deretter presenteres hvert tiltak kort med informasjon om hva tiltaket går ut på og hvordan tiltaket fører til utvikling av kunnskap i hht. målet definert.

Tiltak nr 1:

Utvikling av strategi for arbeid med pasientsikkerhet ved NAFKAM 2014-2018. NAFKAM skal ha pasientsikkerhet som et av sine satsingsområder de neste årene. I 2014 ble det derfor utviklet en strategi for dette arbeidet.

Tiltak nr 2:

Utvikling av et nytt nettsted kalt «The CAM Regulation Database». Nettstedet bygger på EU-prosjektet CAMbrella hvor NAFKAM hadde en sentral rolle i å avdekke og systematisere status for lovgivningen på området alternativ behandling i Europa. Det nye nettstedet er en åpen, engelskspråklig database med informasjon og nyheter om lovgivningen på dette området i 39 europeiske land, med vekt på 12 utbredte alternative behandlingsformer. Målgruppene er pasienter, alternative behandlere, helsepersonell, helsebyråkrater, politikere og forskere. Hensikten er å bidra til økt pasientsikkerhet i den økende helseturisme og cross-border helsebehandling. Nettstedet åpnes våren 2015. Nettstedet er en viktig faktor for å gjøre pasienter, alternative behandlere, helsepersonell og øvrige aktører klar over de store ulikheter og variasjoner som er i lovgivningen på dette feltet rundt i Europa, noe som medfører en risiko for pasienters sikkerhet både når det gjelder utøvers kvalifikasjoner og klageordninger.

Tiltak nr 3:

Omdisponering av faktaartiklens innhold på www.nifab.no: For å øke stoffets relevans, er kapitlene «Virker det» og «Er det trygt» i henhold til den eksterne evalueringens anbefalinger løftet øverst i faktaartiklene om behandlingsformer og -produkter, og «Bakgrunn» er plassert nederst/bakerst. Tilbakemeldingene på dette har vært gode, ved at man fokuserer på det viktigste først.

Tiltak nr 4:

Målrettet arbeid med økt kjennskap og bruk av vår informasjon blant pasient- og profesjonsorganisasjoner: Det er laget oversikt over alle pasientforeninger i Norge, tatt kontakt

med dem for å få lenke/ omtale som ressurs på nettsider, i medlemsblader mv. Responsen har vært god og positiv

Vi har også publisert en liste med lenker på nifab.no over pasientforeningene, fordi en slik komplett liste har manglet i Norge. Vi har fått meget god tilbakemelding på nytten av denne siden.

Norske sykepleiere som arbeider i stilling som kreftkoordinator ble tidlig plukket ut som en viktig gruppe for oss å bli kjent blant. Derfor gjorde vi i 2014 et spesielt prosjekt der kontaktdata på alle disse ble samlet inn og lagt i en intern database for oppfølging. Det ble sendt ut flere nyhetsbrev til denne gruppen i 2014, og tilbakemeldingen fra gruppen har vært god.

Vi har også samlet kontaktdata på norske alternative behandleres organisasjoner på en egen, ny side tilrettelagt særlig for media/ journalister, og opplever at denne blir mye brukt.

Vi har også kontaktet et stort antall organisasjoner for helsearbeidere, kompetansesentra og helseforetak på ulike nivåer, og dette har resultert i en vekst på ca 30 omtaler og anbefalinger som ressurs for mer lesning om temaet alternative behandlinger. Disse omtalene er også samlet og gjort tilgjengelige på en egen side på nifab.no. Til sist kan det nevnes at alle kjente presseoppslag fra 2000- dd om/ med oss er samlet og gjort tilgjengelige på nifab.no. Disse listene er med på å vise og reflektere hvem vi er, hva vi oppfattes som, hva vi står for og hvem vi er relevant for.

Tiltak nr 5:

Artikkel «Hva er alternativ behandling?» ble revidert, og postet på helsenorge.no sammen med lenker og omtale av vår virksomhet. Vi bidro også til revidering av Kreftforeningens artikler på nettstedet om temaet alternativ behandling,

Tiltak nr 6:

Artikkel/ handout «10 tips du bør stille til alternativbehandleren» ble utarbeidet og publisert på nettstedet.

Tiltak nr 7:

CAM-Cancer. NAFKAM driver også det engelskspråklige nettstedet www.cam-cancer.org. Dette ble opprinnelig etablert og utviklet av en internasjonal forskergruppe med finansiering fra EUs 5. rammeprogram. Nettstedets mål er å presentere fakta av høy kvalitet og å gi klare uttalelser til helsepersonell om behandlingenes effekt og sikkerhet, bakgrunn, biologiske mekanismer og om behandlerens påstander. Nettstedet presenterer egenproduserte

forskningsoppsummeringer om alternativ behandling ved kreft, som har vært gjennom et strengt redaksjonelt system med forfattere, redaktører og fagfellevurderere.

All informasjon blir oppdatert minst hvert annet år. Nettstedet har besøk fra hele verden. (dokumentert ved hjelp av besøksstatistikk i punkt 2.3).

Etter at prosjektpengene fra EU var slutt, tok NAFKAM over det fulle ansvaret for nettstedet. NAFKAM har videreført både prosjektets strenge metodologi, og den internasjonale gruppen av anerkjente eksperter til å skrive og revidere innholdet.

Ambisjonene for nettstedet er 1) å være det nettstedet i Europa som gir den beste oversikt over forskningsstatus når det gjelder alternative behandlinger ved kreft og 2) det nettstedet som flest norske helsearbeidere bruker når de søker informasjon om alternativ behandling ved kreft.

Ambisjon nummer 1 blir oppnådd kontinuerlig ved at den innleide forskergruppen oppdaterer all informasjon hvert 2. år. Ambisjon nummer 2 ønsker NAFKAM å oppnå ved å informere helsearbeidere, deres profesjonsforbund samt de sentrale, upartiske kilder som disse vanligvis oppsøker for slik informasjon.

Nettstedet hadde i 2014 et besøk på i alt 55 579, noe som var en nedgang på 3% fra 2013 (jfr. Punkt 2.3). Det ble i 2014 laget en markedsplan, hvor NAFKAM tar ansvar for å gjøre nettstedet kjent, brukt og anbefalt hos utpekte norske personellgrupper og institusjoner. I 2014 ble det også etablert en profil for CAM-cancer på Facebook. Denne markedsføres aktivt overfor de utpekte målgruppene. Betalt annonsering for treff i søkerresultater anses som for kostnadskrevene i denne fasen.

2.2.3 Tiltak som ikke ble gjennomført

Følgende tiltak sto i årsplanen for 2014 men ble ikke fullført i 2014:

Innføring av grafisk oversikt (tabeller) på www.nifab.no der den oppsummerte forskningen på behandlingsformene er sortert etter grad av effekt: Skal lette leseligheten av forskernes konklusjoner. Dette ble påbegynt, men ikke ferdigstilt pr årsskiftet. Blir ferdig i 2015.

2.3 Kort presentasjon av tall

Informasjon hentet fra www.cristin.no:

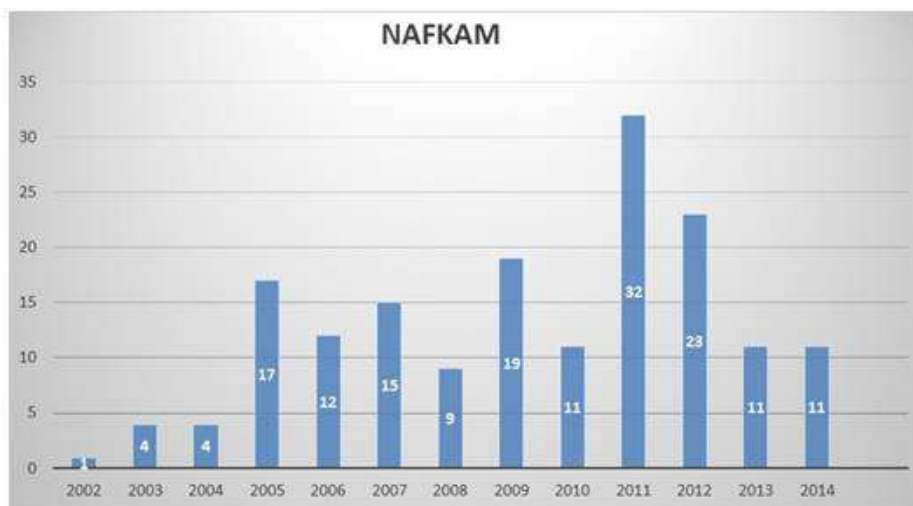
Vitenskapelige artikler i 2014: 8

Vitenskapelige oversiktsartikler i 2014: 3

Faglige artikler/sammendrag/kronikk etc. i 2014: 17

Bokkapittel i 2014: 2

Antall publiserte vitenskapelige artikler og vitenskapelig oversiktsartikler

nafkam The National Research Center in
Complementary and Alternative Medicine

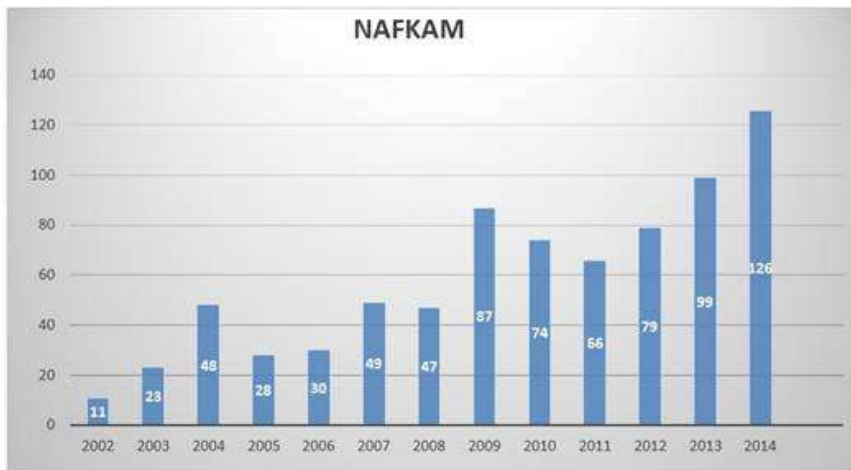

Informasjon hentet fra egne oversikter:

Medieoppslag og programmer hvor nifab.no og NAFKAM er omtalt eller har medvirket (i 2014):

126

Antall medieoppslag og programmer hvor NAFKAM er omtalt / har medvirket

nafkam The National Research Center in
Complementary and Alternative Medicine

Nøkkeltall om nett-virkomheten:

- Antall besøk totalt på www.nifab.no i 2014: 242 557 (+ 10,3% fra 2013)
- Antall unike besøkende på www.nifab.no i 2014: 190 621 (+16,12% fra 2013)

Veksten er fortsatt så høy at vi vurderer det til at vi enda ikke har sett et metningspunkt. Andelen nye besøkende (7 av 10) understreker dette, og vi tolker dette som at vi fortsatt har stort potensiale i kjennskap og bruk blant våre målgrupper. Vi noterte oss også for 2014 fortsatt økning i følgere i sosiale medier, hovedsakelig på Facebook og Twitter. Bruk av sosiale medier for både formidling ut samt å gjøre oss kjent blant nye målgrupper er nå en integrert del av vår virksomhet. Som følge av økt mediekontakt og fremstøt overfor gruppene helsepersonell og journalister, kan vi notere at disse nå utgjør en tydelig andel av våre følgere på Twitter

- Antall besøk totalt på www.cam-cancer.org i 2014: 55 579 (- 3% fra 2013)
- Antall unike besøkende på www.cam-cancer.org i 2014: 46 915 (-3% fra 2013)
- Besøkende fordelt på land for www.cam-cancer.org:

Land	Økter	% Økter
1. United States	17 594	31,60 %
2. United Kingdom	4 427	7,95 %
3. Canada	3 148	5,65 %
4. Germany	3 058	5,49 %
5. Australia	2 410	4,33 %
6. India	2 254	4,05 %
7. Norway	1 395	2,51 %
8. Italy	1 124	2,02 %
9. France	931	1,67 %
10. Netherlands	781	1,40 %

CAM-Cancer-nettsiden vurderes til å ha stort potensiale for høyere besøk og bruk, men er avhengig av fortsatt økt profilering. Det er kostbart å nå fram på Internett alene i krysningspunktet kreft og alternativ behandling. Profilering og økt bruk må derfor skje gjennom systematisk kontakt med personellorganisasjoner. Tiltak innen dette er påbegynt: det ble blant i 2014 annet gjort en markedsundersøkelse blant norske kreftleger og –sykepleiere (se mer i Tiltak nr 17) , samt at nettstedet er presentert overfor Kreftforeningen, Kreftlinjen, norske onkologers forening samt ut til alle kreftkoordinatorer. CAM-Cancer og NIFAB.nos temaseksjon om kreft benyttes også som grunnlag i de forelesninger vi gjorde i 2014 på etterutdanningen for kreftsykepleiere på Høgskolen Diakonova.

3. Evaluering 2013

Hvordan har NAFKAM fulgt opp den eksterne evalueringen gjennomført i 2013, og Helsedirektoratets vurderinger av denne?

1. Nytt navn: Vedtak er gjort men vi venter på delrapport 3 i gjennomgangen av nasjonale og regionale kompetansesenter før navnet formelt endres. Dette fordi en eventuell ny organisering av NAFKAM kan fremtvinge nok en navneendring. Arbeidet med overbygning til nytt, felles nettsted er igangsatt, og avventer naturlig nok det ovennevnte.
2. NAFKAM skal bli mer synlig, og skal derfor lage en event-kalender hvor alle opptredener (foredrag, forelesninger, deltakelser i debatter m.m.) blir registrert, samt informasjon om når

eventen er åpent for publikum. Selve kalenderen er ikke publisert, men rutine for publisering i sosiale medier er innført, når ansatte opptrer i eksterne fora.

4. NAFKAM ønsker også å bli mer relevant, og har derfor gjennomført spørreundersøkelser blant hovedmålgruppene pasienter, helsepersonell og alternativbehandlere om NAFKAMs relevans, mangler, nøytralitet, o.l. **En undersøkelse blant brukerne av hovedkanalen www.nifab.no ble gjennomført, for å få kunnskap om brukernes demografi, informasjonsbehov/motivasjon og nytte.** Undersøkelsen viste at 7 av 10 brukere var kvinner, oftest mellom 40-49 år, og benytter oss hovedsakelig til seg selv. De er innom månedlig eller sjeldnere. 2 av 3 mener at de finner det de trenger, over 90% mener at språket er lett å forstå, og 86% mener at NIFAB.no er profesjonell og troverdig. Kommentarene antyder, som tidligere, at tilfredsheten svekkes når de besøkende ikke finner omtale av den spesifikke behandling de søker etter, slik at vi enda har en del ugjørt mht bredde for å være mest mulig relevant. Vi tolker dette samlet sett til at nettstedet fyller et behov som «nettleksikon» som man besøker ved behov, og noterer oss at våre brukere har tillit til oss som upartisk og faktabasert. Men: relevansen avgjøres primært for den enkelte av hvorvidt man finner det man er på jakt etter – den styrkes ikke av det øvrige innholdet. Dette er viktig kunnskap for utviklingen videre.

Videre ble det gjennomført en undersøkelse blant de som følger oss i sosiale medier, med særlig vekt på hvordan denne gruppen opplever vår nytte, relevans og nøytralitet. Vi betrakter denne gruppen som høyinteressert i feltet alternativ behandling, enten det er av profesjonell eller privat interesse. Undersøkelsen viste at ca 4 av 10 følgere i 2014 var i alderen 45-54 år, hvorav 72% kvinner. Ca 40% oppga å verken være særlig positive eller negative til alternativ behandling. De øvrige fordelte seg på begge sider, men mest på den positive siden. 50% hadde oppsøkt alternativ behandler siste året. Ca 6 av 10 oppga å ha høyskoleutdanning inntil 4 år. Ca 60% oppga også å følge oss i sosiale medier av private årsaker, og rundt halvparten besøker selve nettstedet vårt en gang i måneden eller sjeldnere. Kort oppsummert kan man si at de fleste syntes at aktiviteten vår i sosiale medier er både nyttig, relevant bringer dem ny og relevant kunnskap. Når det gjelder hvorvidt vi har spilt en rolle for deres egne behandlingsvalg eller deres råd til andre, er det noe mer usikkert: Det ser ut for at vi påvirker deres råd til andre mer enn deres egne valg. Dette er interessant, og ønskes fulgt opp senere. Ca 3 av 4 blant de som svarte, mente at vi omtaler det alternative behandlingfeltet på en saklig og upartisk måte. De resterende fordelte seg på begge sider; mest på den negative siden ved at de syntes vi er kritisk og negativ til feltet. Likevel oppga 85% å ha høy eller meget høy tillit til oss. Vi sjekket også deres kunnskaper om en del forhold knyttet til lovverket og

pasientrettigheter ved bruk av alternativ behandling, og her pekte det seg ut noen områder knyttet til behandlernes plikter og pasienters rettigheter som det bør ses nærmere på.

Vi gjennomførte også i 2014 vår undersøkelse av befolkningens bruk av alternativ behandling. Denne viste en nedgang i bruken, der Norge er nå på linje med øvrige land i Europa.

Ca 4 av 10 oppga å bruke enten alternativ behandler, urtemedisiner og/ eller selvhjelpsteknikker for å bekjempe eller forebygge et helseproblem. Dette viser at befolkningen fremdeles er aktiv og søkende i det alternative markedet, til tross for økt negativ omtale av bransjen i samfunnsdebatten og media de senere år. Om den økte bruken og høyere synligheten for NAFKAM har spilt en rolle i nedgangen, er vanskelig å si noe om ut fra denne undersøkelsen.

For å øke vår relevans og bidra til kunnskap på feltet, startet vi også arbeidet med en undersøkelse av hvem de norske alternative behandlerne er, hva de tilbyr, hvor mange de er mv. Dette er relevante spørsmål vi ofte får, som ingen hittil har kunnet gi faktabaserte svar på. Vi regner med at svarene fra undersøkelsen vil foreligge i 2015.

Relevans til helsetjenesten: Det ble i 2014 satt i gang et systematisk arbeid med å samle inn og kategorisere kontaktopplysninger på ulike nivåer og områder i helsetjenesten og forvaltningen. Hensikten med dette er å kunne sende nyhetsbrev og informere aktivt til disse, slik at de skal være klar over vår eksistens, bli oppdatert på feltet. På sikt kan vi dermed bli mer aktuelle for samarbeidsprosjekter og kan øke vår synlighet ved at flere nettstedet omtaler/ anbefaler og lenker til oss som en ressurs for sine målgrupper. (Se også pkt om CAM-Cancer-undersøkelsen – kanskje det burde flyttes hit?).

5. Interne seminarer om økt nytte, synlighet og relevans – og samtidig upartiskhet, med gjesteforelesere med erfaringer utenfra, og betraktninger på vårt oppdrag, vår virksomhet og hovedpunkter fra evalueringen - fra bla. religionsforskning, UIT formidlingsavdelingen, Utdanning.no, fastleger, Vinmonopolet, Ordkraft.
6. «Nafkam på Hoggestabben»: For å øke vår kjennskap og samle data for økt relevans, nedsatte vi i 2014 en prosjektgruppe for å utvikle et konsept for å bli mer relevant. Konseptet er nå kalt «Hoggestabben», og består pr dato av en referansegruppe på internett for testing, forslag og diskusjon, samt et opplegg som vi vil reise rundt med i Norge, for å både presentere oss for nye og for å sanke tilbakemeldinger fra de som kjenner oss allerede. Målgruppen vil være både helsearbeidere, retningsgivere, beslutningstakere, media og privatpersoner. I første rekke vil vi besøke universitetsbyene.

7. *"Neurobiological foundations of manual therapies: Quantitative sensory testing (QST) as a translational, neurophysiological tool"* er et av prosjektene som kom i gang som et resultat av evalueringen i 2013. Les mer om dette prosjektet i punkt 2.3.1, tiltak nr. 10.

8. Andre momenter og begivenheter fra 2014:

Som følge av arbeide med å skape mer kjennskap til oss, noterte vi oss følgende spesialoppdrag I 2014:

- *Invitasjon til å bidra i Helsedirektoratets vurdering av Peelingterapeut-forbundets søknad om godkjenning som utøverorganisasjon*
- *Invitasjon til å vurdere laserterapi som behandlingsform i Markedsråds-sak, på oppdrag fra Forbrukerombudet*
- *Invitasjon til å bidra i Forbrukerombudets kontrollaksjon på alternative behandleres markedsføring i 2014*
- *Invitasjon til å forelese om alternativ kreftbehandling, på kreftsykepleie-utdanningen hos Diakonova*
- *Invitasjon til å forelese om «den alternative behandlingsbransjen sett utenfra» på SABORGs kontaktforum 2014*
- *Invitasjon til å vurdere og gi råd om NHI.no/ NEL (Norsk Elektronisk Legehåndbok) sitt innhold om alternativ behandling*
- *Invitasjon til samarbeidsprosjekt med Stoffskifteforbundet om temasider om alternativ behandling ved stoffskiftesykdom*

4. Regnskap

Helse- og omsorgsdepartementet er ansvarlig for basisbevilgningen til NAFKAM i henhold til tidligere avtaler mellom Helse- og omsorgsdepartementet og UiT samt årlige tilskuddsbrev. Tilskuddet og kontraktsforhold administreres av Helsedirektoratet.

NAFKAM søker også om finansiering fra andre kilder for å finansiere ulike forskningsprosjekter NAFKAM er involvert i. Disse forskningsprosjektene blir det da opprettet egne prosjektnummer, budsjett og regnskap på. NAFKAM får også bestillinger på tidsbegrensede forskningsprosjekter fra Helsedirektoratet.

4.1 Finansiell situasjon

NAFKAM startet 2014 med en positive balanse fra 2013 på kroner 223 957,26

Finansiell situasjon per 31.12.2014:

	Inngående balanse fra 2013	Inntekter	Utgifter	Balanse 31.12.14
NAFKAM	223 957,26	12 933 357,26	12 483 875,44	449 481,82

I tillegg har NAFKAM fått finansiering fra UiT, Helse Nord, Norges forskningsråd og UD.